

Πολιορκία της Ακρόπολης: «Να τα βόλια, μην αγγίξετε τις κολώνες» – Μια φράση που δεν ειπώθηκε ποτέ...

Κατά την πολιορκία της Ακρόπολης, το 1822, από τους επαναστατημένους Έλληνες, αναφέρεται ένα περιστατικό με πρωταγωνιστή τον αρχαιολόγο Κυριάκο Πιττάκη. Αντιγράφεται το κείμενο, έτσι όπως βρίσκεται σήμερα δημοσιευμένο σε πολλές ελληνικές ιστοσελίδες:

Κατά τη διάρκεια του Αγώνα της Ανεξαρτησίας, την Ακρόπολη πολιορκούσαν ή υπερασπιζόνταν διαδοχικά οι Έλληνες και οι Τούρκοι, με αποτέλεσμα να υποστεί ορατές ακόμα και σήμερα ζημιές. Τότε διαδραματίστηκε ένα άγνωστο σχεδόν εκτός συνόρων επεισόδιο. Κατά τη χρονική περίοδο 1821-1822, τους Τούρκους που είχαν κλειστεί στα τείχη, πολιορκούσαν οι εξεγερμένοι Έλληνες με αρχηγό τον Οδυσσέα Ανδρούτσο.

Στην πολιορκία της Ακρόπολης, λίγο πριν αρχίσει ο βομβαρδισμός (11 Μαρτίου 1822), η Ελληνική Κυβέρνηση συνιστούσε «προσοχή» στον επικεφαλής Γερμανών φιλελλήνων, Γάλλο συνταγματάρχη Ολιβιέ Βουτιέ: «...μη λησμονήτε», υπεδείκνυε, «ότι μέσα εις το Κάστρον περικλείονται αυτά τα πολύτιμα λείψανα της αρχαιότητος, οπού ο πανδαμάτωρ χρόνος δεν ημπόρεσε να εξαφανίση· συνιστώμεν εις την αγάπην σας προς το ωραίον τα αριστουργήματα των προγόνων μας. Είθε η αιγίς της Αθηνάς να προφυλάξη τον ναόν της»...

Η επιχείρηση τραβούσε σε μάκρος και η έκβασή της ήταν αμφίρροπη. Αναπόφευκτη συνέπεια ήταν να εξαντληθούν όχι μόνον οι προμήθειες, αλλά και τα πολεμοφόδια των υπερασπιστών της τελευταίας θέσης που διατηρούσαν οι οθωμανικές αρχές σε ολόκληρη την Αττική. Τότε ήταν που ο νέος αγωνιστής -και αργότερα πρώτος Έφορος Αρχαιοτήτων-, ο Κυριάκος Πιττάκης, διέκρινε τους Τούρκους στρατιώτες τη στιγμή που ήταν έτοιμοι να σπάσουν τις κολώνες του Παρθενώνα, προκειμένου να αφαιρέσουν το μολύβι που τους έλειπε, αλλά που υπήρχε σε ικανές ποσότητες στα σφραγίσματα, στο κέντρο των σφονδύλων των

κιονόκρανων.

Κατεχόμενος από συγκίνηση, ανέφερε το γεγονός στο στρατόπεδό του και έπεισε τους Έλληνες πολιορκητές να προμηθεύσουν οι ίδιοι τα βόλια που προορίζονταν για τα τουρκικά όπλα που θα έβαλλαν εναντίον τους. Τότε οι Έλληνες δεν τους βομβάρδισαν, αλλά τους έδωσαν βόλια και εξαγόρασαν με το αίμα τους τα πολύτιμα εκείνα μάρμαρα (είναι πασίγνωστη η φράση τους «Να τα βόλια, μην αγγίξετε τις κολώνες»).

Η πραγματικότητα όμως φαίνεται να είναι κάπως διαφορετική. Φέρεται ως γεγονός, ότι ο Πιττάκης εξέφρασε τον ευσεβή πόθο να είχε την δυνατότητα να δώσει βόλια στους Τούρκους για να μην καταστρέφουν το μνημείο. Αποτελεί όμως χονδροειδές μυθολόγημα τα περί προσφοράς στους πολιορκημένους Τούρκους 4000 οκάδων μολυβιού για να παρασκευάσουν βόλια και να μη γκρεμίζουν και κατασυντρίβουν τους κίονες. Αυτό το ψεύδος αναφέρεται συχνά σε εθνικούς πανηγυρικούς και σε σχολικά βιβλία. Άλλωστε στην επόμενη πολιορκία που συνέβη το 1826, οι πολιορκημένοι -αυτοί τη φορά- Έλληνες, κατέφυγαν στις ίδιες μεθόδους ανεύρεσης πυρομαχικών, παρόμοιων μ' αυτών των πρώην πολιορκημένων Τούρκων. Χρησιμοποιούσαν τα μάρμαρα ως βόμβες. Η ιδέα ήταν του Γάλλου τυχοδιώκτη Φαβιέρου που θεωρείται «μέγας φιλέλληνα». Γράφει ο Καρώρης στο ημερολόγιο του (10 Δεκεμβρίου 1826): «Συνέλαβε την ιδέαν να κατασκευάση εις είδος βόμβας εν ολόκληρον κομμάτι στήλης του Παρθενώνος τρυπώντας το αρκετά εις την μέση και γεμίζοντάς το από βαρούτην και γρανάτες, να το ρίψη από τα τείχη του φρουρίου κάτω εις τα πλησίον οσπίτια όπου στέκουν οι Τούρκοι, δια να τους προκαλέση ανέλπιστον τρόμον» (ο Ελβετός εθελοντής Em. Hahn που βρισκόταν στην Ακρόπολη κατά την πολιορκία του 1826-1827 γράφει στο χρονικό του πως σε μια μόνο μέρα έπεσαν στο κάστρο 530 βόμβες. «Καταστράφηκαν πολλά από τα θαυμαστά έργα της κλασσικής αρχαιότητας»).

Η επαναστατική κυβέρνηση έστειλε στην Αθήνα (Μάρτιος 1822) ομάδα ξένων εθελοντών με επικεφαλής τον Γάλλο συνταγματάρχη του πυροβολικού Olivier Voutier για τον συντονισμό του βομβαρδισμού. Ο υπουργός του Πολέμου Ιωάννης Κωλέττης, σε έγγραφό του προς τον διοικητή της αποστολής, τον καλεί με υποκρισία, ελαφρότητα και αναίδεια να φροντίσει ώστε οι μπάλες των κανονιών να μη βλάψουν τα μνημεία «και κυρίως τον Παρθενώνα»! Και προσθέτει: «Συνιστούμε στην αγάπη σας προς το ωραίον τα αριστουργήματα των προγόνων μας». Ωσάν να ήταν δυνατόν η χάλαζα των βομβών που έπεφτε νυχθημερόν σε ένα

τόσο μικρό εμβαδόν κατάμεστο από αρχαιότητες να στοχεύει αποκλειστικά και με ακρίβεια τις κεφαλές των Τούρκων.

Και ιδού το αποτέλεσμα. Η πυροβολαρχία του Voutier κατέστρεφε τα μνημεία χωρίς να βλάπτει τους Τούρκους. Οι απώλειες τους κατά τη διάρκεια της πολιορκίας ήταν μια γριά Αράπισσα σκλάβα. Ποιος αναλογιζόταν τον Παρθενώνα σε ώρα εξοντωτικού πολέμου; Οι Αθηναίοι που έβλεπαν τη φθορά των αρχαιοτήτων από τα ελληνικά κανόνια έλεγαν στον Γάλλο αξιωματικό: «Στην ανάγκη θα θυσιάσουμε τα μνημεία των προγόνων για να πετύχουμε την ελευθερία που θα αναστήσει τους Καλλικράτες μας».

Οι πολιορκημένοι Τούρκοι γκρέμιζαν τους κίονες των ναών και κυλούσαν τους σπονδύλους από το τείχος πάνω στα ελληνικά οχυρώματα. Οι Έλληνες έσκαβαν λαγούμια, τα γέμιζαν με μπαρούτη και προκαλούσαν σεισμικές εκρήξεις. Οι Τούρκοι θρυμμάτιζαν τα μάρμαρα των αρχαίων ναών, αφαιρούσαν τους γόμφους, τον συνδετικό μόλυβδο, και τον έλιωναν για την κατασκευή βλημάτων. Οι Έλληνες πολιορκητές κατέστρεφαν τα αρχαία υδραγωγεία για τον ίδιο σκοπό.

Ο πόλεμος και οι συνέπειές του, ο κίνδυνος ζωής και οι σκοπιμότητες είναι οι χειρότεροι εχθροί του πολιτιστικού πλούτου. Το είχε επισημάνει ο Κικέρων: «Οι νόμοι σιωπούν σε ώρα πολέμου». Και όχι μόνο οι νόμοι του κράτους. Σιγούν και οι ηθικοί νόμοι, γραπτοί και άγραφοι.

Πηγή: hellenicpantheon.gr («Η λεηλασία και καταστροφή των ελληνικών αρχαιοτήτων», Κυριάκος Σιμόπουλος)